

Wdrożenie wymogów wynikających z zapisów Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/1447 z dnia 26 sierpnia 2016 r. ustanawiające kodeks sieci określający wymogi dotyczące przyłączenia do sieci systemów wysokiego napięcia prądu stałego oraz modułów parku energii z podłączeniem prądu stałego

Program ramowy testu zgodności w zakresie zdolności

- **tryb LFSM-U** - tryb pracy systemu HVDC, w którym generowana moc czynna zwiększa się (dotyczy mocy importowej) lub zmniejsza się (dotyczy mocy eksportowej) w następstwie spadku częstotliwości systemu poniżej określonej wartości

Spis treści

1	Cel i zakres opracowania.....	3
2	Skróty stosowane w dokumencie	3
3	Parametry techniczne testowanego systemu HVDC	3
4	Ogólne zasady przeprowadzenia testu.....	4
5	Wymagane warunki w czasie realizacji testu	4
6	Wielkości mierzone w czasie realizacji testu	4
7	Wielkości wejściowe (wymuszające)	5
8	Wielkości wyjściowe (odpowieź układu)	5
9	Sposób i zakres przeprowadzenia testu.....	5
9.1	Określenie niewrażliwości układu regulacji	5
9.2	Określenie odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej na znaczny wzrost częstotliwości	5
9.3	Określenie zakresu możliwego nastawiania statyzmu i strefy nieczułości układu regulacji	6
10	Kryteria oceny testu zgodności	6

1 Cel i zakres opracowania

Celem niniejszego dokumentu jest uszczegółowienie wymagań dotyczących testowania zgodności oraz sposobu ich przeprowadzania, na podstawie zapisów Rozporządzenia Komisji (UE) 2016/1447 z dnia 26 sierpnia 2016 r. ustanawiającego kodeks sieci określający wymogi dotyczące przyłączenia do sieci systemów wysokiego napięcia prądu stałego oraz modułów parku energii z podłączeniem prądu stałego (dalej: **NC HVDC**) oraz dokumentów związanych wynikających z zapisów rozporządzenia.

Ogólne zasady przeprowadzania testów określono w Procedurze testowania, symulacji i certyfikacji systemu HVDC, a niniejszy dokument jest ściśle z nim powiązany i stanowi jego uszczegółowienie w zakresie przeprowadzenia testów potwierdzających zdolność systemów HVDC do pracy w trybie LFSM-U zgodnie z art. 71 ust. 8 w zw. z załącznikiem II rozporządzenia NC HVDC.

2 Skróty stosowane w dokumencie

Sformułowania występujące w niniejszym dokumencie są zgodne z definicjami określonymi w NC HVDC oraz w dokumentach związanych wynikających z zapisów NC HVDC.

Wykaz stosowanych skrótów:

- $P_{\min}$ – minimalna zdolność przesyłowa mocy czynnej HVDC zgodna z definicją w NC HVDC,
- $P_{\max}$ – maksymalna zdolność przesyłowa mocy czynnej HVDC zgodna z definicją w NC HVDC,
- P_{SP} – wartość zadana mocy czynnej w w układach regulacji systemu HVDC,
- **Procedura testowania, symulacji i certyfikacji systemu HVDC** – dokument pt. „*Procedura testowania systemów HVDC wraz z podziałem obowiązków między właścicielem systemu HVDC a właściwym operatorem systemu na potrzeby testów oraz warunki i procedura dotyczące wykorzystania odpowiednich certyfikatów sprzętu*”,
- f_{SP} – wartość zadana częstotliwości w układach regulacji systemu HVDC,
- Δf – odchyłka częstotliwości – różnica pomiędzy mierzoną lub symulowaną wartością częstotliwości, a jej wartością zadaną f_{SP} ,
- $\Delta P(\Delta f)$ – odpowiedź częstotliwościowa – zmiana mocy czynnej przesyłanej przez system HVDC wywołana odchyłką częstotliwości Δf .

3 Parametry techniczne testowanego systemu HVDC

Minimalne wymagania co do zakresu informacji technicznych o testowanym systemie HVDC, które należy przedstawić w szczegółowym programie testu zdolności do pracy w trybie FSM, powinny obejmować ogólny opis techniczny obiektu zawierający m. in.:

- a) informacje na temat punktów przyłączenia systemu HVDC,
- b) informacje na temat technologii zastosowanej w systemie HVDC,
- c) lokalizacje stacji przekształtnikowych,
- d) podstawowy opis układu elektroenergetycznego systemu HVDC, w tym schemat układu wraz z wyprowadzeniem mocy,

- e) zestawienie nastawionych parametrów układu regulacji LFSM-U systemu HVDC,
- f) zestawienie wybranych wartości granicznych punktów pracy systemu HVDC: P_{max} i P_{min} ,

4 Ogólne zasady przeprowadzenia testu

Podstawowym sposobem weryfikacji spełnienia wymagań w zakresie zdolności systemu HVDC do odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej w trybie LFSM-U poprzez zwiększanie mocy importowej lub zmniejszanie mocy eksportowej nadążnie do spadku częstotliwości w sieci prądu przemiennego poniżej określonej wartości (niższej niż znamionowa), w sposób wspomagający przywrócenie docelowej wartości częstotliwości w tej sieci, jest przeprowadzenie testu obiektowego systemu HVDC.

Warunki przeprowadzania testu powinny być zgodne z ogólnymi wymaganiami określonymi w ramach Procedury testowania, symulacji i certyfikacji systemu HVDC oraz uwzględniać technologię zastosowaną w systemie HVDC. Docelowe rozstrzygnięcia w tym zakresie powinny być zawarte w programie szczegółowym.

5 Wymagane warunki w czasie realizacji testu

Dla przeprowadzenia testu niezbędne jest:

- a) przygotowanie przez właściwych OS zasobów wytwórczo-odbiorczych mocy czynnej w sieci prądu przemiennego w otoczeniu punktów przyłączenia systemu HVDC umożliwiającym przeprowadzenie testów tego systemu,
- b) kontrolowanie i utrzymanie wartości częstotliwości w sieci prądu przemiennego oraz obciążenia obiektów w sieci prądu przemiennego w otoczeniu punktów przyłączenia w dopuszczalnych granicach.

6 Wielkości mierzone w czasie realizacji testu

Szczegółowy zakres podstawowych wielkości mierzonych powinien zostać określony na poziomie programu szczegółowego. Minimalny zakres pomiarów w punktach przyłączenia systemu HVDC powinien obejmować co najmniej:

- a) częstotliwości,
- b) mocy czynnej w układzie 3-fazowym,
- c) napięć fazowych i/lub międzyfazowych,
- d) prądów fazowych.

W przypadku, gdy rejestracja w punkcie/punktach przyłączenia jest technicznie niemożliwa, właściwy OS decyduje na poziomie programu szczegółowego o innym rozwiązaniu w tym zakresie. Dodatkowo powinien zostać określony szczegółowy zakres dodatkowych wielkości mierzonych, uwzględniający technologię zastosowaną w systemie HVDC.

Układy pomiarowe powinny zapewniać rejestrację mierzonych wielkości z możliwie największą dokładnością, tzn.:

- a) przyrządy pomiarowe powinny rejestrować prąd i napięcie z rdzeni i uzwojeń pomiarowych przekładników o klasie 0,5 lub wyższej,
- b) przyrządy pomiarowe powinny posiadać klasę wymaganą dla aparatury klasy A w rozumieniu normy PN-EN 61000-4-30,
- c) wielkości mierzone powinny być archiwizowane z rozdzielczością czasową co najmniej 1s. Nie przewiduje się zabudowy dodatkowego zewnętrznego urządzenia rejestrującego dane.

7 Wielkości wejściowe (wymuszające)

Podczas realizacji testu do regulatora jednostki przekształtnikowej HVDC lub stacji przekształtnikowej HVDC systemu HVDC należy wprowadzić sygnał symulowanej *odchyłki częstotliwości* Δf lub sygnał symulowanych zmian częstotliwości f . Natomiast punkty pracy systemu HVDC określane będą przez P_{SP} .

8 Wielkości wyjściowe (odpowieź układu)

Wynikiem testu są wartości *odpowiedzi częstotliwościowej* $\Delta P(\Delta f)$ systemu HVDC, wyliczone na podstawie wartości mocy czynnej zmierzonych w punktach przyłączenia systemu HVDC (patrz także punkt **Błąd! Nie można odnaleźć źródła odwołania.**).

9 Sposób i zakres przeprowadzenia testu

Szczegółowy sposób sprawdzenia zdolności systemu HVDC do odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej w trybie LFSM-U powinien zostać określony na poziomie programu szczegółowego i obejmować sprawdzenie:

- a) niewrażliwości układu regulacji,
- b) odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej na znaczny spadek częstotliwości,
- c) zakresu możliwego nastawiania statyzmu i strefy nieczułości regulacji.

Poniżej zamieszczono opis minimalnego możliwego podejścia do weryfikacji powyższych cech układu regulacji LFSM-UO systemu HVDC.

Przebieg testu należy udokumentować i przedstawić w sprawozdaniu w postaci wykresów czasowych poszczególnych zmierzonych wielkości oraz – określonych na ich podstawie – wyliczeń i/lub wykresów i/lub zestawień tabelarycznych pozwalających na jednoznaczną ocenę spełnienia lub niespełnienia wymaganych zdolności systemu HVDC do odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej w trybie LFSM-U.

9.1 Określenie niewrażliwości układu regulacji

Próbe należy przeprowadzić przy pracy systemu HVDC z załączonym trybem LFSM-U z wyjściową wartością zadaną częstotliwości $f_{SP} = 50$ Hz, wprowadzając najmniejszy możliwy spadek wartości zadanej f_{SP} , przy której zostanie wykonana zauważalna zmiana wartości mocy czynnej przesyłanej przez system HVDC, w celu określenia niewrażliwości układu regulacji.

Uwaga: pomiary obserwowanych wielkości i kolejne zmiany wartości zadanej f_{SP} należy dokonywać po ustabilizowaniu się warunków pracy systemu HVDC i sieci w otoczeniu punktu przyłączenia systemu HVDC – jest to niezbędne do poprawnego określenia badanego parametru układu regulacji systemu HVDC.

9.2 Określenie odpowiedzi częstotliwościowej mocy czynnej na znaczny wzrost częstotliwości

Próbe należy przeprowadzić przy pracy systemu HVDC z załączonym trybem LFSM-U z wyjściową wartością zadaną mocy czynnej $P_{SP} = P_{min} + (P_{max} - P_{min})/2$, wprowadzając odchyłkę częstotliwości:

- a) $\Delta f = -0,5$ Hz,
- b) $\Delta f = -1,0$ Hz,
- c) $\Delta f = -1,5$ Hz,

d) $\Delta f = -2,0$ Hz

e) $\Delta f = -2,5$ Hz,

w zakresie zmian poziomu mocy czynnej przesyłanej przez system HVDC w granicach $P_{\min}$ i $P_{\max}$ (zależnie od kierunku przesyłania mocy czynnej przez system HVDC).

Przedmiotowy test należy przeprowadzić dla wszystkich kierunków przesyłania mocy czynnej przez system HVDC, uzgodnionych z właściwymi OS w programie szczegółowym.

Uwaga: pomiary obserwowanych wielkości należy dokonywać po ustabilizowaniu się warunków pracy systemu HVDC i sieci w otoczeniu punktu przyłączenia systemu HVDC – jest to niezbędne do poprawnego określenia badanego parametru układu regulacji systemu HVDC.

9.3 Określenie zakresu możliwego nastawiania statyzmu i strefy nieczułości układu regulacji

Weryfikację możliwości nastawczych statyzmu i strefy nieczułości dla trybu LFSM-U systemu HVDC należy przeprowadzić, porównując parametry techniczne układu regulacji LFSM-O z uzgodnionymi lub postanowionymi parametrami charakterystyki statycznej w zakresie tego trybu regulacji mocy czynnej, w ograniczeniu do:

- a) statyzmu s_4 ,
- b) częstotliwości f_2 (próg uruchomienia regulacji).

Uwaga: Test może zostać zastąpiony dedykowanym certyfikatem sprzętu, wydanym przez certyfikowany w tym zakresie podmiot certyfikujący.

10 Kryteria oceny testu zgodności

Przedmiotowy test zgodności uznaje się za pozytywny, zgodnie z:

1. kryteriami określonymi w art. 71 ust. 8 lit. c) NC HVDC, tj. jeżeli spełnione są następujące warunki:
  - a) wyniki testu, zarówno w przypadku parametrów dynamicznych, jak i statycznych, spełniają postanowione wymagania,
  - b) po odpowiedzi na skokową zmianę częstotliwości nie występują niewy tłumione oscylacje,
2. szczegółowymi kryteriami określonymi przez właściwego OS w ramach programu szczegółowego.